

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Gabriely Bašné a soudců Mgr. Ondřeje Hrabce a Mgr. Kateřiny Kozákové ve věci

žalobce: O. D., nar. X
st. přísl. X
bytem X

proti

žalovanému: Ministerstvo vnitra
se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7 – Holešovice

o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného spočívající ve vrácení žádosti o dočasnou ochranu ze dne 14. 10. 2024, zaevidovanou pod číslem OAM-0404493/DO-2024, jako nepřijatelnou,

takto:

- I. Zásah žalovaného spočívající v tom, že žalobci vrátil dne 14. 10. 2024 jeho žádost o dočasnou ochranu, zaevidovanou pod číslem OAM-0404493/DO-2024, jako nepřijatelnou, **byl nezákonný**.
- II. Žalovanému **se zakazuje** pokračovat v porušování práv žalobce a **přikazuje se** mu, aby obnovil stav před vrácením žalobci žádosti o dočasnou ochranu ze dne 14. 10. 2024, zaevidovanou pod číslem OAM-0404493/DO-2024.

- III. Žalovaný je povinen nahradit žalobci náklady řízení ve výši 115 Kč do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Základ sporu

1. Žalobce se podanou žalobou domáhá vydání rozsudku, kterým by soud konstatoval, že zásah žalovaného spočívající v tom, že mu dne 14. 10. 2024 vrátil žádost o dočasnou ochranu jako nepřijatelnou, byl nezákonný. Zároveň požaduje, aby soud zakázal žalovanému pokračovat v porušování jeho práv, a přikázal žalovanému, aby obnovil stav před vrácením žádosti o dočasnou ochranu.
2. Žalobce je občanem Ukrajiny. Dne 14. 10. 2024 podal žalovanému žádost o dočasnou ochranu na formuláři, jež se standardně užívá pro podávání žádosti o dočasnou ochranu dle zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Lex Ukrajina.“). Na tuto žádost pod označení „ŽÁDOST O POSKYTNUTÍ DOČASNÉ OCHRANY“ žalobce dopsal „dle § 52 zákona č. 221/2003 Sb.“. Do žádosti do kolonky „manželka nebo registrovaný partner“ uvedl jméno paní Y. S. a dopsal k ní, že se jedná o družku. V části „Rodinný stav“ zaškrtl, že je ženatý a opět dopsal slovo „družka“. Ve formuláři dále uvedl, že na území států Evropské unie vstoupil dne 11. 8. 2021 v Polské republice, byl držitelem polského víza s dobou platnosti od 10. 8. 2021 do 31. 12. 2021 a dne 24. 2. 2022 pobýval na území Polské republiky. Žalovaný podanou žádost vyhodnotil jako nepřijatelnou, jelikož nebylo prokázáno, že by žalobce byl osobou definovanou v § 3 Lex Ukrajina. Proti tomuto úkonu ze dne 14. 10. 2024 žalobce brojí podanou žalobou na ochranu před nezákonným zásahem.

II. Obsah žaloby a vyjádření žalovaného

3. Žalobce v podané žalobě uvedl, že nepožádal o dočasnou ochranu podle Lex Ukrajina, ale požádal o dočasnou ochranu z důvodu sloučení rodiny dle čl. 15 odst. 1 písm. a) a b) směrnice Rady 2001/55/ES, a dle § 51 a § 52 zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců. Žalovaný dle žalobce pochybil, když jeho žádost vyhodnotil jako nepřijatelnou dle § 3 Lex Ukrajina, jelikož žádost dle Lex Ukrajina vůbec nepodal. Žalobce má na území České republiky družku a matku. Žalobce měl staré polské vízum, u kterého došlo k automatickému prodloužení. Žalovaný dle žalobce neposoudil nepřiměřený zásah do rodinného a soukromého života žalobce. Žalobce dále citoval judikaturu správních soudů vztahujících se k žádosti o dočasnou ochranu týkající se starého polského víza. Žalobce v podané žalobě rovněž požádal o vydání předběžného opatření.
4. Žalovaný ve vyjádření k žalobě uvedl, že žádost žalobce o udělení dočasné ochrany je nepřijatelná z důvodu uvedeného v § 5 odst. 1 písm. b) Lex Ukrajina, protože není osobou, na kterou se vztahuje povinně prováděcí rozhodnutí Rady č. 2022/382. Žalobce v podané žalobě nepopírá, že není osobou uvedenou v § 3 Lex Ukrajina. Sám v žádosti o dočasnou ochranu uvedl, že dne 24. 2. 2022 pobýval v Polsku. O tomto svědčí i otisk vstupního razítka na straně 17 jeho cestovního pasu, ze kterého vyplývá, že naposledy na území států Schengenského prostoru vstoupil dne 11. 8. 2021 přes ukrajinsko-polský hraniční přechod Dorohusk. Od té doby pobývá na území států Schengenského prostoru.

5. Předpokladem pro udělení dočasné ochrany dle § 52 zákona o dočasné ochraně z důvodu zřetele zvláště hodných je trvalé soužití s osobou blízkou, která je držitelem oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany, a to v době, kdy došlo k událostem vedoucím k hromadnému přílivu vysídlených osob na území. Žalobce se však dne 24. 2. 2022 na území Ukrajiny nenacházel. To je však podmínka udělení dočasné ochrany z důvodu hodných zvláštního zřetele. Jelikož se na území Ukrajiny rozhodného data nenacházel, nelze mu dle § 52 zákona o dočasné ochraně udělit dočasnou ochranu, i kdyby byl osobou blízkou držiteli dočasné ochrany a existoval důvod zřetele zvláště hodný. Žalovaný dodal, že ani dle § 51 zákona o dočasné ochraně nebylo možné žalobci udělit dočasnou ochranu, jelikož český právní řád s druhy a družkami nezachází stejně jako s manželi či registrovanými partnery.
6. Nepřijetí žádostí o dočasnou ochranu, jež zjevně nemají naději na úspěch, předpokládá zákon o dočasné ochraně jako pravidlo. Ustanovení § 5 odst. 1 Lex Ukrajina by bylo zbytečné, tvrdila-li by každá osoba, že žádá o udělení dočasné ochrany podle § 52 zákona o dočasné ochraně.

III. Posouzení žaloby

7. Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) v souladu s § 82 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), přezkoumal popsany skutkový děj. O věci rozhodl bez jednání, jelikož s takovým postupem žalobce i žalovaný vyjádřili souhlas, resp. nevyjádřili nesouhlas s rozhodnutím věci bez nařízení jednání (§ 51 odst. 1 s. ř. s.). Účastníci řízení zároveň nenavrhovali k provedení žádné důkazy. Vzhledem k tomu, že soud přistoupil s nejvyšším urychlením k věcnému projednání žaloby, nerozhodoval o návrhu na vydání předběžného opatření.
8. Městský soud toliko pro úplnost poznamenává, že žaloba je přípustná a projednatelná, přestože § 5 odst. 2 Lex Ukrajina stanoví výlukou ze soudního přezkumu. Správní soudy se již ustálily na názoru, že tato výluka je v rozporu s právem Evropské unie. V podrobnostech městský soud poukazuje na svůj rozsudek ze dne 27. 4. 2023, č. j. 11 A 80/2022-79, a dále např. na rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 6. 2023, č. j. 57 A 20/2023-66. Žalovaný ve svém vyjádření k žalobě i uvedl, že žaloba je přípustná.
9. Povahou úkonu správního orgánu, kterým je fakticky vrácena žádost, a žadateli jsou sděleny důvody jejího vrácení, se zabývala judikatura Nejvyššího správního soudu. Podle závěrů kasačního soudu ve vztahu k vrácení tiskopisu žádosti o udělení dlouhodobého víza za současného sdělení důvodů nepřipustnosti žádosti je takové vyřízení žádosti pro nedostatek formy považováno za jiný úkon, který by mohl případně představovat nezákonný zásah ve smyslu § 82 s. ř. s. (srov. rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 5. 2017, č. j. 7 Azs 227/2016-36, zejména bod [38], č. 3603/2017 Sb. NSS, a dále rozsudky kasačního soudu ze dne 26. 7. 2017, č. j. 6 Azs 236/2016-38, nebo ze dne 16. 5. 2018, č. j. 6 Azs 82/2018-19). Žalovaný ve vyjádření k žalobě také uvedl, že proti posuzovanému jednání je možné se bránit žalobou na ochranu před nezákonným zásahem.
10. Městský soud uvádí, že v podstatě shodnou otázkou se správní soudy již zabývaly, a to konkrétně Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ve svém rozsudku ze dne 25. 7. 2022, č. j. 59 A 45/2022-30. Nyní rozhodující senát s názory uvedenými v tomto rozsudku souhlasí, proto z něj bude přiměřeně vycházet.
11. K vlastnímu věcnému posouzení žaloby soud nejprve připomíná, že ochranu podle § 82 a násl. s. ř. s. může soud poskytnout tehdy, jsou-li kumulativně splněny podmínky, aby

Shodu s prvopisem provedla: S. K.

žalobce byl přímo (1. podmínka) zkrácen na svých právech (2. podmínka) nezákonným (3. podmínka) zásahem, pokynem nebo donucením („zásahem“ v širším smyslu) správního orgánu, které nejsou rozhodnutím (4. podmínka), a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo (5. podmínka). Není-li byt' jen jediná z uvedených podmínek splněna, nelze žalobci ochranu podle § 82 a násl. s. ř. s. poskytnout (k tomu viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 3. 2008, č. j. 2 Aps 1/2005 - 65, č. 603/2005 Sb. NSS). První, druhou, čtvrtou a pátou podmínku má soud za splněnou; nemá pochybnosti o tom, že vrácení žádosti směřuje přímo proti žalobci a že neudělení dočasné ochrany jej zkracuje na právech. Podstatou sporu je splnění třetí podmínky – zda šlo o zásah zákonný či nikoli.

12. Podmínky poskytnutí dočasné ochrany na území České republiky upravuje především zákon o dočasné ochraně, který byl přijat jako transpozice směrnice Rady 2001/55/ES. Zákon o dočasné ochraně, který upravuje zejména procesní pravidla řízení o žádosti o dočasnou ochranu, důvody pro její neudělení, odnětí a zánik dočasné ochrany, právní postavení žadatele a osoby, které byla dočasná ochrana udělena, slučování rodiny, nebyl dosud aplikován, neboť v souladu s § 1 odst. 4 se *podle tohoto zákona postupuje v případě, že dočasná ochrana cizinců byla vyhlášena rozhodnutím Rady Evropské unie, jak předpokládá čl. 5 odst. 1 směrnice Rady 2001/55/ES, dle kterého Rada kvalifikovanou většinou rozhodne, zda se jedná o případ hromadného přílivu vysídlených osob na návrh Komise, která rovněž posoudí jakoukoliv žádost členského státu na předložení návrhu radě.* Institut dočasné ochrany byl aktivován prováděcím rozhodnutím Rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana. Zákonodárce na vydání rozhodnutí Rady 2022/382 reagoval vydáním Lex Ukrajina (§ 1 odst. 1 Lex Ukrajina). Z obecné části důvodové zprávy k tomuto zákonu vyplývá, že důvodem přijetí Lex Ukrajina byla specifická situace migrační vlny nebývalého rozsahu v důsledku ozbrojeného konfliktu na Ukrajině, na kterou stávající zákon o dočasné ochraně nebyl dimenzován. Proto byl Lex Ukrajina přijat jako speciální právní úprava k zákonu o dočasné ochraně (§ 1 odst. 2), s tím, že se odchylně upravuje především řízení o udělení dočasné ochrany (§ 4 odst. 1), nicméně některá ustanovení zákona o dočasné ochraně budou nadále aplikována (§ 4 odst. 3), zejména ve věci neudělení nebo odnětí dočasné ochrany (§ 5 odst. 7), přičemž se rovněž užijí vybraná ustanovení zákona č. 325/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, s určitými výjimkami [§ 4 odst. 1, odst. 2 písm. b), odst. 3]. Cizinci, kterým se poskytuje na území České republiky dočasná ochrana v návaznosti na rozhodnutí Rady, jsou definováni v § 3, v § 4 až § 7, kde je obsažena úprava řízení ve věcech dočasné ochrany, s odchylkami oproti zákonu o dočasné ochraně, jak již bylo uvedeno.
13. Lex Ukrajina v § 3 definuje cizince, kterým se na území České republiky v návaznosti na rozhodnutí Rady (EU) 2022/382 poskytuje dočasná ochrana. Pokud žadatel do definované kategorie cizinců nespadá, žádost je podle § 5 odst. 1 písm. b) Lex Ukrajina nepřijatelná a cizinci se vrátí. Stejným způsobem se postupuje také v případě, že žádost není podána osobně, je podána cizincem, který o dočasnou ochranu požádal v jiném členském státě, nebo mu již byla v jiném členském státě udělena. Pro jiné případy není zákonem vrácení žádosti jako nepřijatelné vyhrazeno.
14. Dle § 51 odst. 2 písm. d) zákona o dočasné ochraně platí, že *rodinným příslušníkem cizince požívajícího dočasné ochrany se pro účely sloučení rodiny a poskytování finančního příspěvku rozumí [...] druh či družka za předpokladu, že spolu trvale žili v době, kdy nastaly skutečnosti*

odůvodňující poskytnutí dočasné ochrany, a jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocitovala jako újmu vlastní.

15. Dle § 52 zákona o dočasné ochraně platí, že osobě blízké cizince požívajícího dočasné ochrany, která není uvedena v § 51 odst. 2, může být uděleno z důvodu hodného zvláštního zřetele oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany, za předpokladu, že spolu trvale žili v době, kdy došlo k událostem vedoucím k hromadnému přílivu vysídlených osob na území.
16. V projednávané věci žalobce o poskytnutí dočasné ochrany dle městského soudu nežádal jako cizinec splňující podmínky definované v § 3 Lex Ukrajina. Formulář žádosti, který žalobce žalovanému předložil, je označen jako „ŽÁDOST O POSKYTNUTÍ DOČASNÉ OCHRANY“. Toliko na zadní straně v části, jež je označena pokynem „MÍSTO PRO ÚŘEDNÍ ZÁZNAMY, NEVYPLŇUJTE“, je zmíněn Lex Ukrajina. Dle městského soudu tak není obecně zcela zřejmé, že by daný formulář měl sloužit k podávání žádostí o dočasnou ochranu pouze dle Lex Ukrajina. Žalobce navíc do žádosti i přímo uvedl, že žádá o dočasnou ochranu právě dle § 52 zákona o dočasné ochraně, a jak bylo i uvedeno již výše dopsal do formuláře, že paní Y. S. je jeho družka, nikoliv manželka. Dle soudu tak žalobce podal žádost zcela jasně dle § 52 zákona o dočasné ochraně. Důvodem podání jeho žádosti bylo sloučení s družkou a matkou. Lex Ukrajina nevylučuje možnost podat žádost o poskytnutí dočasné ochrany podle zákona o dočasné ochraně. V souladu s § 4 odst. 2 písm. a) Lex Ukrajina se nepoužije § 51 odst. 2 písm. d) zákona o dočasné ochraně, nicméně nepochybně lze podat žádost o poskytnutí dočasné ochrany za účelem sloučení rodiny ve smyslu § 51 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a c), případně § 52 zákona o dočasné ochraně. Užití těchto ustanovení zákona o dočasné ochraně není Lex Ukrajina vyloučeno.
17. Vzhledem k tomu, že žalobce podal žádost o dočasnou ochranu dle § 52 zákona o dočasné ochraně, bylo povinností žalovaného posoudit tuto žádost ve správním řízení, jež bylo zahájeno podáním žádosti dne 14. 10. 2024, a následně o ní rozhodnout. Vracení žádosti jako nepřijatelné podle § 5 odst. 2 věta první Lex Ukrajina totiž na případy nesplnění zákonných podmínek pro udělení oprávnění pobytu za účelem dočasné ochrany rodinnému příslušníku cizince, resp. osobě blízké, nedopadá.
18. Soud tedy dospěl k závěru, že postup žalovaného, který dne 14. 10. 2024 žalobci podanou žádost o poskytnutí dočasné ochrany vrátil jako nepřijatelnou z důvodu, že žalobce nesplňuje podmínky § 3 Lex Ukrajina, aniž by v řízení v souladu se zákonem o dočasné ochraně projednal žalobcem uvedený důvod pro poskytnutí dočasné ochrany, jímž bylo sloučení rodiny s družkou a matkou, byl nezákonný.
19. Soud pro úplnost dodává, že přestože žalobce v podané žalobě nenamítá, že mu měla být udělena dočasná ochrana dle Lex Ukrajina z důvodu, že je osobou dle § 3 daného zákona, uvedl judikaturu týkající se problematiky nepřijatelnosti žádosti dle Lex Ukrajina z důvodu starého polského víza. K tomu soud odkazuje na svůj rozsudek ze dne 30. 9. 2024, č. j. 5 A 83/2024-32, ve kterém dospěl k závěru, že pro posouzení, zda je cizinec cizincem dle § 3 Lex Ukrajina není rozhodné pouze to, zda mu bylo přiznáno vízum či povolení k pobytu v zahraničí. Rozhodné je využití tohoto pobytového oprávnění, tedy zda osoba skutečně vycestuje a začne dlouhodobě žít (pracovat, studovat, mít tam bydliště, těžiště svých zájmů) v jiné zemi. Z žalovaným předloženého správního spisu (z kopie cestovního pasu žalobce) plyne, že žalobce v Polské republice dlouhodobě fakticky pobýval. Soud nicméně dále nemohl posoudit, zda rozsah, ve kterém žalobce na území Polské republiky pobýval, je již dostatečný na to, aby bylo možné považovat, že jeho těžiště zájmů se přesunulo z Ukrajiny

do Polské republiky. Žalobce totiž v podané žalobě nespороval, že by byl osobou uvedenou v § 3 Lex Ukrajina a soud je důvody a rozsahem podané žaloby v souladu s dispoziční zásadou vázán.

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

20. Soud shrnuje, že zásah žalovaného spočívající ve vrácení podané žádosti o dočasnou ochranu ze dne 14. 10. 2024 byl nezákonný, jelikož žalovaný o ní měl rozhodnout ve správním řízení. Soud tak podle § 87 odst. 2 věta první s. ř. s. vyslovil, že zásah žalovaného byl nezákonný, a protože negativní důsledky tohoto zásahu trvají, žalovanému uložil, aby obnovila stav před nezákonným zásahem, tj. stav před vrácením žádosti žalobci zpět s vyznačením důvodu nepřijatelnosti.
21. O nákladech řízení rozhodl soud (výrokem III) podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce byl s žalobou v celém rozsahu úspěšná, proto má právo na náhradu nákladů řízení. Náklady žalobce představuje 115 Kč za poštovné spojené s žalobou.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 19.11.2024

Mgr. Gabriela Bašná v.r.

Shodu s prvopisem provedla: S. K.

předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem provedla: S. K.